

Jogi doktrína

11. Előadás

Jogmagyarázat a jogalkalmazás során

A jogértelmezés

A jogalkalmazás fázisai

1. A tényállás megállapítása

1. A releváns tények kiválogatása
2. A bizonyítékok összegyűjtése
3. A tények rögzítése a jog nyelvén

2. Minősítés és értelmezés

1. Az elsődleges jogforrások fellelése
2. A másodlagos jogforrások és a magyarázó szövegek kikeresése

3. Mindezek szövegének értelmezése

3. A jogi döntés meghozatala: a jogkövetkezmény levonása

Miért kell értelmezni?

A jogalkalmazás: jog szövegek „összepárosítása”
→ Ezek tényállás-szövegek:

Történeti tényállás → ← törvényi tényállás

Történeti tényállás → ← törvényi tényállás

Történeti tényállás → ← törvényi tényállás

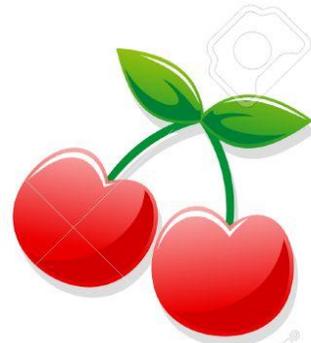
Mi a baj?

A tények (történeti tényállás):

- A jogesetek nincsenek felcímkézve („ölés”)
- A tények narratívan *konstruáltak*.
- Vita tárgya

A jogszabályok (törvényi tényállás):

- Megfogalmazása jogias jellegű
- Megfogalmazása általános, ellentmondó
- Vita tárgya

Kísérlet₁ → Savigny

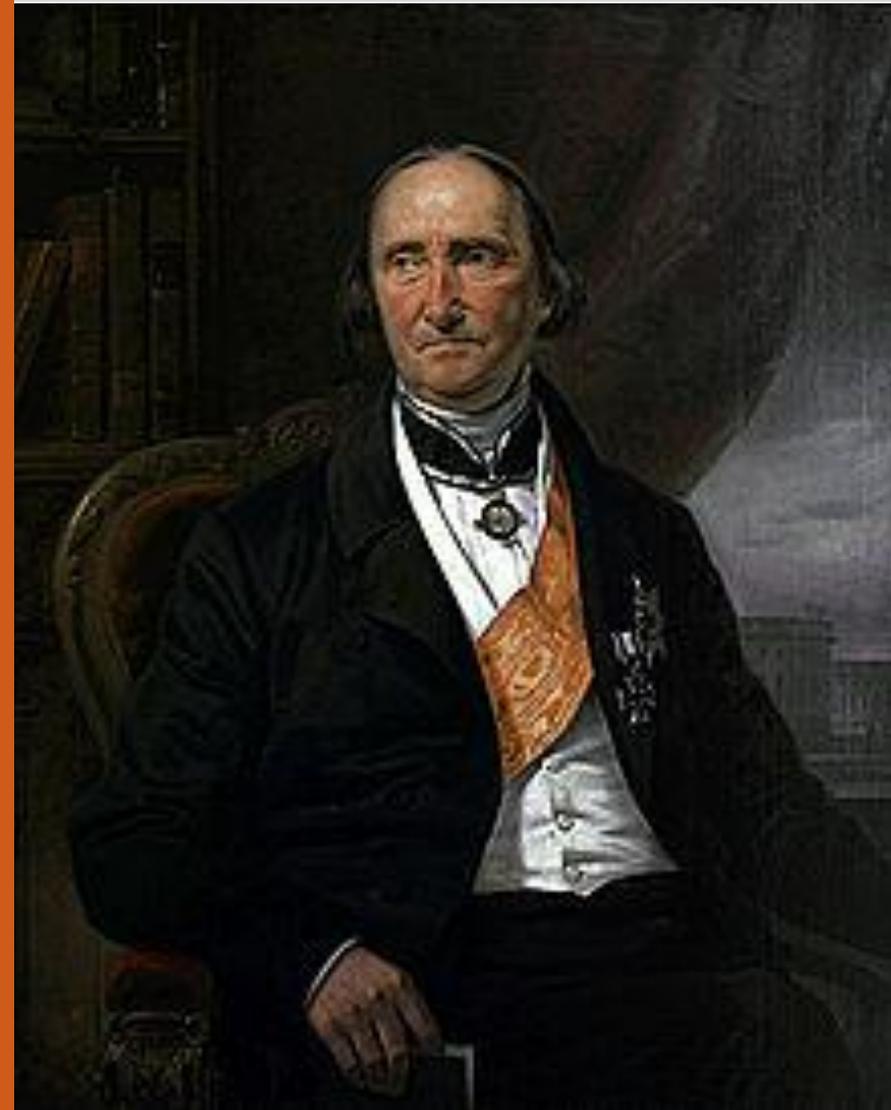
„Az értelmezésben négy elemet kell megkülönböztetni: a nyelvtanit, a logikait, a történetit és a rendszertanit.

Az értelmezés **nyelvtani** elemének a tárgya az a szó, amely a törvényalkotó gondolkodásából a mi gondolkodásunkba való átmenetet közvetíti.

A **logikai** elem a gondolkozás tagolásában van, tehát amelyben az egyes részek egymáshoz viszonyulnak.

A **történeti** elem tárgya az adott törvény idején, a fennálló jogviszonyra meghatározott körülmények.

A **rendszertani** elem arra a belső összefüggésre vonatkozik, amely minden jogszabályt egy nagyobb egységbe foglal.”

Kísérlet2 → Hart

→ „A jog nyitott szövedéke” ←

- A jog általánosító kategóriákat használ:
 - Emberek csoportjainak szól,
 - Cselekedetek, emberek csoportjait írja le.
- Szavainak: központi jelentése és félárnyéka
- Egyértelmű esetek: besorolhatóak a szabály alá = lefedik a szó középponti jelentését.
- Nehéz esetek: kérdés a kifejezés „központi” jelentése alá sorolhatóság.
- Ekkor: a bírák „diszkrecionális” jogköre.
- Ezt nem lehet elkerülni:
 1. nem ismerhetünk minden esetet előre
 2. a jogszabály céljával kapcsolatban mindig van egy határozatlanság

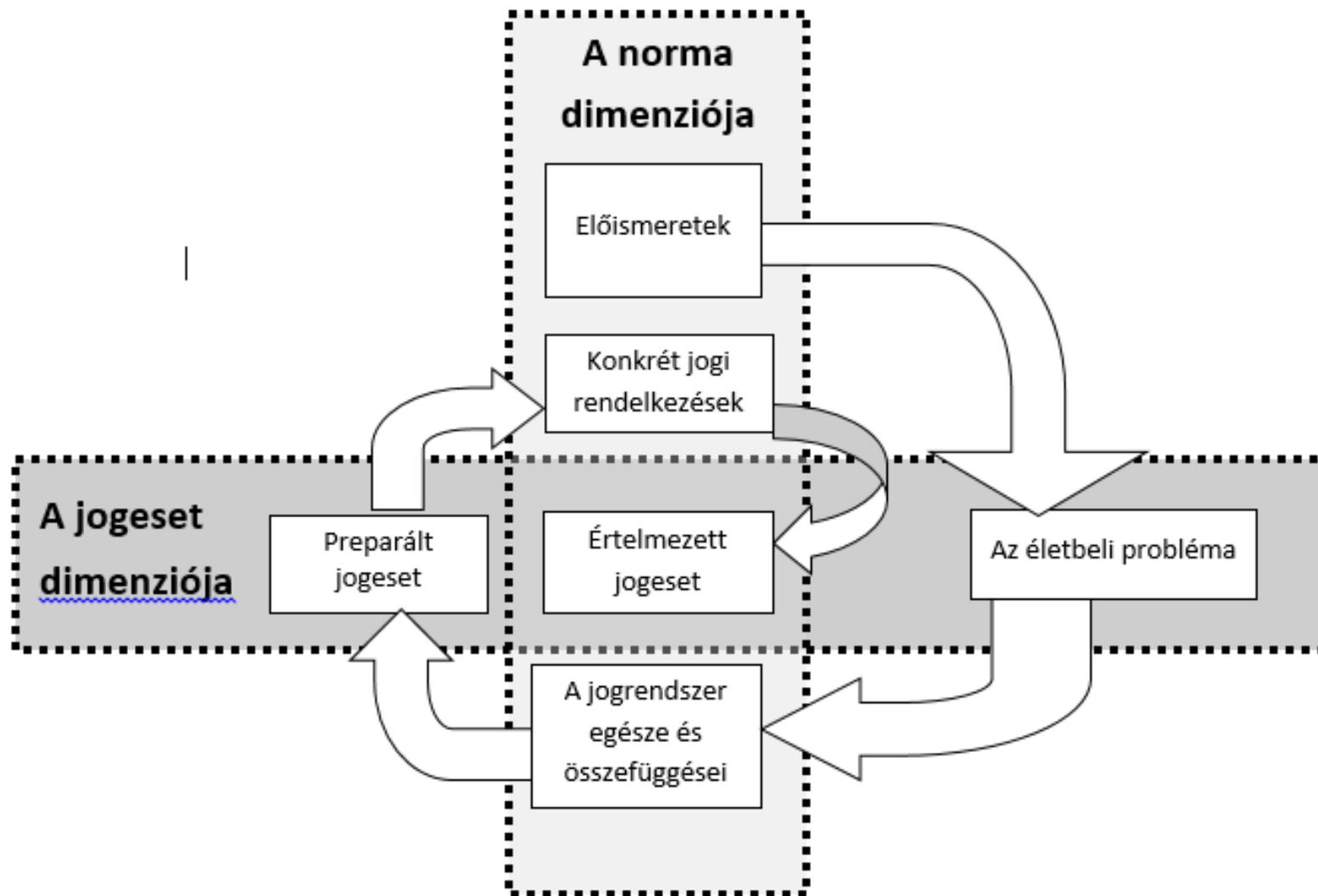
Kísérlet3 → Gadamer, Fikentscher

→ jogi hermeneutikai kör ←

- A jogalkalmazás hagyományos felfogása: egyenes vonalú, előrehaladó folyamat: tényállás > jogszabály > értelmezés > döntés
- A hermeneutikai filozófia szerint:
 - a tényállást előismeretekkel konstruáljuk,
 - a normát a tényállásra tekintettel olvassuk.
- A folyamat végén egy normára tekintettel preparált jogesetünk, és egy jogesetre tekintettel értelmezett normánk van (ez az esetnorma – Fallnorm).

A hermeneutikai kör

Összetevői:

- A jogeset
- Az előismereteink
- Az értelmezési szituációban elfoglalt szerepünk (bíró vagy ügyvéd vagyok)
- A saját céljaink, az ügy megoldásának elvárt iránya
- Az ellenérdekű felek (a többi résztvevő)
- Az autoritatív szövegek

Kísérlet 4 → Dworkin

→ „a jog interpretív természete” ←

- „szemantikai túske”
- A joggyakorlat
 - → nem „konvencionális gyakorlat” ← Hart.
(= a jog hivatalos személyeinek egyező gyakorlata)
 - → hanem „interpretív gyakorlat” ← Dworkin
- → nem egyszerűen a szabályok, hanem a jogi gyakorlat értelmét igyekeznek feltárni.
- Az értelmezés a **gyakorlat értelmének**, s nem egyszerűen a **szavak jelentésének** kibontása.
- Az értelmezés két dimenziója:
 - az érték (cél, értelem) és
 - az illeszkedés (fit) dimenziója.
- Pl. az AB gyakorlata a „jogállamiság” kapcsán. ←

